

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi M. S. i D. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
V ACa 409/23

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 lutego 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 409/23 wystąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym M. S. i D. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości po 2 000 (dwa tysiące) zł za okres od 17 maja 2023 r. do dnia 5 listopada 2024 r;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu posiedzenia w sprawie o sygn. V ACa 409/23 nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach odpisu postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz M. S. kwoty 200 (dwieście) zł oraz na**

rzecz D. S. kwoty 200 (dwieście) zł, uiszczonych tytułem opłaty od skargi.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

M. S. i D. S. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 19 listopada 2024 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Katowicach) wnieśli o: stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie prowadzonej pod sygnaturą V ACa 409/23 nastąpiła przewlekłość postępowania, zalecenie sądowi prowadzącemu wyżej wskazane postępowanie, podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, w tym zwłaszcza do wyznaczenia rozprawy oraz doręczenia pisemnych wyjaśnień świadków złożonych w trybie art. 271¹ k.p.c. celem umożliwienia zapoznania się z nimi oraz ustosunkowania się, zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżących odpowiedniej sumy pieniężnej w wysokości po 10.000.00 zł dla każdego z nich, dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów wskazanych w treści uzasadnienia skargi na okoliczności w nich wskazane; zwrot uiszczonej opłaty od skargi w wysokości 200 złotych; zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący wskazali, że skierowali do Sądu Okręgowego w Rybniku pozew z 23 kwietnia 2020 roku o zapłatę dotyczący unieważnienia umowy zawartej z pozwanym w przedmiocie umowy kredytu na kwotę 212.668,00 zł. Skarżący zaznaczyli, że co prawda sprawa przed Sądem Okręgowym w Rybniku sprawa została zakończona, niemniej jednak strona przeciwna złożyła apelację. Data wpływu apelacji to 17 maja 2023 r. Do dnia sporządzenia niniejszej skargi Sąd rozpoznający apelację, nie dokonał żadnej czynności procesowej pozwalającej nadać sprawie dalszy bieg. Dodatkowo skarżący wskazali, że w dalszym ciągu niejasny jest los ich zobowiązania o dużych rozmiarach finansowych. W ocenie skarżących okres bezczynności sądu w przedmiotowej sprawie, wyrażający się w

nie wyznaczeniu rozprawy przez 1,5 roku pozostaje na tyle długi, iż zasadnym staje się twierdzenie, że nie sposób mówić o zachowaniu przez sąd jakiegokolwiek terminowości w tej materii. W sprawie nie wystąpiły żadne obiektywne okoliczności, które stanowiłyby przeszkodę do rozpoznania sprawy.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r.,

III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam

orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego 17 maja 2023 r. (k. 363) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania 5 listopada 2024 r. (data stempla pocztowego- k. 7 akt I Sk 12/24.) upłynęło 18 miesięcy.

W okresie tym Sąd Apelacyjny podejmował jedynie czynności o charakterze technicznym takie jak doręczenie opisu apelacji stronie przeciwnej. W zasadzie w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym nie podjęto żadnych czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony. W ocenie Sądu Najwyższego, w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie V ACa 409/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach. Należało również zwrócić uwagę, że postępowanie w obu instancjach trwa łącznie 4 lata i 9 miesięcy a zatem blisko 5 lat, a termin rozprawy w sprawie o sygn. I ACa 2304/23 wciąż nie został wyznaczony. Taki czas oczekiwania na rozpoznanie sprawy – w świetle standardu

wyznaczonego przez orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego jawi się jako nadmiernie długi.

Przechodząc do oceny argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania, mającej wskazywać na bezzasadność skargi, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą i zaległości pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednak to na Państwie spoczywa obowiązek stworzenia warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. akt V ACa 409/23 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie V ACa 409/23 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżących o zasądzenie na ich rzecz kwoty po 10 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącym pełnych żądanych przez nich kwot po 10 000 zł. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził też żadnych szczególnych okoliczności przemawiających za przyznaniem wyższej kwoty, zaś skarżący w zakresie wnioskowanej kwoty nie przytoczyli argumentacji uzasadniającej przyznanie na jej rzecz takiej sumy. Ponadto, Sąd Najwyższy miał też na względzie udzielone powodom zabezpieczenie roszczenia o ustalenie poprzez wstrzymanie powodom obowiązku dokonywania spłaty rat kapitałowo – odsetkowych na rzecz pozwanego w wysokości i terminach określonych umową, w

okresie od dnia 10 stycznia 2023 r. do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie (k. 292). Przyznawana suma pieniężna w swojej istocie ma na celu rekompensatę zaistnienia i skutków przewlekłości postępowania. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota po 2 000 zł na rzecz każdego ze skarżących rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumy pieniężnej w wysokości po 2 000,00 zł na rzecz każdego z nich, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Sąd Najwyższy miał również na uwadze, że postępowanie w niniejszej sprawie zostało wszczęte pozwem z 27 maja 2020 r. (k. 4) (tj. w dniu wpływu do Sądu Okręgowego w Gliwicach pozwu, i do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, trwało 4 lata i 9 miesięcy.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość. na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. V ACa 409/23 dotychczas nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zalecił jej wyznaczenie nie później niż w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach odpisu postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania.

O zwrocie na rzecz skarżących opłaty sądowej od skargi w kwocie po 200 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust 3. ustawy o skardze na przewlekłość.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

[SOP]

[r.g.]